คู่มือการปฏิบัติงานการดับเพลิงเบื้องต้น

การเกิดของไฟ

ไฟเกิดจากการรวมตัวขององค์ประกอบ๓ประการที่รวมตัวกันจนได้สัดส่วน

๑.เชื้อเพลิง(FUEL)คือสิ่งที่ติดไฟและลุกไหม้ได้

๒.ความร้อน (HEAT) คือ ความร้อนที่เหมาะสมและเพียงพอ สามารถทำอุณหภูมิสูงจนทำให้สารเชื้อเพลิงจุดติดไฟ เช่น สะเก็ดไฟ ลูกไฟจากการเชื่อม เครื่องจักรร้อน ไฟฟ้าช็อต เปลวไฟ บุหรี่ ฟ้าผ่า ฯลฯ

๓.อากาศ (OXYGEN) ในบรรยากาศทั่วไปมีออกซิเจน ประมาณ ๒๑ % อยู่แล้ว ซึ่งสามารถทำให้ช่วยติดไฟได้

ประเภทของไฟ

๑. ประเภท A

คือ เพลิงที่ไหม้ที่เกิดจากเชื้อเพลิงของแข็ง เช่น ไม้ ผ้า กระดาษ ปอ นุ่น ยาง พลาสติก

๒. ประเภท B

คือ เพลิงที่ไหม้ในของเหลวติดไฟและก๊าซติดไฟ เช่น น้ำมัน ก๊าซหุงต้ม จาระบี

๓. ประเภท C

คือ เพลิงที่ไหม้จากอุปกรณ์ไฟฟ้า ที่มีกระแสไฟฟ้าไหลอยู่ เช่น ไฟฟ้าลัดวงจร

๔.ประเภท K

คือ เพลิงไหม้ที่เกิดจากน้ำมันที่ใช้ประกอบอาหาร ไขมันสัตว์

<u>ประเภทของถังดับเพลิง</u>

๑. ชนิดผงเคมีแห้ง (Dry Chemical) สามารถดับไฟได้เกือบทุกประเภท A B C ยกเว้น CLASS K ราคาถูก หาซื้อง่าย แต่มีข้อเสียคือเมื่อฉีดออกมาจะฟุ้งกระจาย และเมื่อเราทำการฉีดแล้ว จะฉีดจนหมดหรือไม่หมดถัง แรงดันจะตก ไม่สามารถใช้งานได้อีก ต้องส่งบรรจุใหม่ ถังสีแดง

สัญลักษณ์	A	B	C	K
DRY CHEMICAL (ผงเคมีแห้ง)	✓	✓	✓	✗

๒. ชนิดน้ำยาเหลวระเหย (BF๒๐๐๐ NON-CFC) สามารถดับไฟได้เกือบทุกประเภท A B C ยกเว้น CLASS K ราคาถูก หาซื้อง่าย ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ไม่ติดไฟ ไม่เป็นสื่อนำไฟฟ้า เมื่อฉีดออกจะเป็นไอระเหยสีขาว และจะระเหยไปเองโดยไม่ทำให้วัสดุ อุปกรณ์ไฟฟ้าเสียหาย และไม่ทำให้สกปรกในบริเวณ ที่ใช้งาน ถังสีเขียว

สัญลักษณ์	A	B	C	K
BF2000 NON CFC (น้ำยาเหลวระเหย)	✓	✓	✓	✗

๓. ชนิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) สารเคมีภายในบรรจุก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซที่ฉีดออกมาจะเป็นไอเย็นจัด คล้ายน้ำแข็งแห้ง ลดความร้อนของไฟได้ ไม่ทิ้งคราบสกปรก สามารถดับไฟได้ประเภท B C เหมาะสำหรับการใช้งานในห้องเครื่องจักร Line การผลิต อุตสาหกรรมอาหารถังสีแดง ปลายกระบอกฉีดจะใหญ่เป็นพิเศษ

สัญลักษณ์	A	B	C	K
CO2 (ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์)	✗	✓	✓	✗

๔. ชนิดโฟม สารเคมีภายในบรรจุโฟม เมื่อฉีดออกมาจะเป็นฟองโฟมคลุมผิวเชื้อเพลิงที่ลุกไหม้ จึงสามารถดับไฟได้ประเภท A B แต่ไม่สามารถนำไปดับไฟประเภท C ได้เพราะเป็นสื่อนำไฟฟ้าเหมาะสำหรับภาคอุตสาหกรรม ดับเชื้อเพลิงประเภททินเนอร์ และสารระเหยติดไฟถังแสตนเลส

สัญลักษณ์	A	B	C	K
FOAM (โฟม)	✓	✓	✗	✗

๕. ชนิดน้ำ สารเคมีจะเป็นน้ำยาชื่อว่า “ABFFC” ที่ใช้สำหรับการดับไฟได้ดี ไม่เป็นสื่อนำไฟฟ้า สามารถดับไฟได้ทุกประเภท A B C และ K ราคากลางๆ แต่จะแพงกว่าถังชนิดเคมีแห้ง เหมาะกับใช้ในบ้าน เนื่องจากสามารถดับไฟที่เกิดจากน้ำมันทอดในครัวเรือนได้ และหากมีการใช้งานแล้ว ฉีดสารเคมีไม่หมด ยังสามารถใช้ต่อจนหมดได้ ถังมีหลายสี แล้วแต่ผู้จำหน่าย ได้แก่ สีฟ้า แสตนเลส หรือบางรายใช้สีเขียว

สัญลักษณ์	A	B	C	K
WATER (น้ำ)	✓	✓	✗	✓

วิธีการใช้ถังดับเพลิง

๑. เข้าไปทางเหนือลมโดยห่างจากฐานของไฟประมาณ ๒ - ๓ เมตร

๒. ดึงสลักหรือลวดที่รั้งวาล์วออก

๓. ยกหัวฉีดปากกรวยชี้ไปที่ฐานของไฟ (ทำมุมประมาณ ๔๕ องศา)

๔. บีบไกเพื่อเปิดวาล์วให้ก๊าซพุ่งออกมา

๕. ให้ฉีดไปตามทางยาว และกราดหัวฉีดไปช้า ๆ

๖. ดับให้สนิทจนแน่ใจแล้ว จึงฉีดต่อไปข้างหน้า

ในกรณีที่เกิดเพลิงไหม้วางอยู่ในระดับต่างกันให้ฉีดจากข้างล่างไปหาข้างบน และถ้าน้ำมันรั่วไหลให้ฉีดจากปลายทางที่รั่วไหลไปยังจุดที่รั่วไหลและเหตุเพลิงไหม้ที่เกิดจากอุปกรณ์ไฟฟ้าที่มากระแสไฟฟ้าไหลอยู่ ต้องรีบตัดกระแสไฟฟ้าก่อน เพื่อป้องกันมิให้เกิดการลุกไหม้ขึ้นมาอีกได้

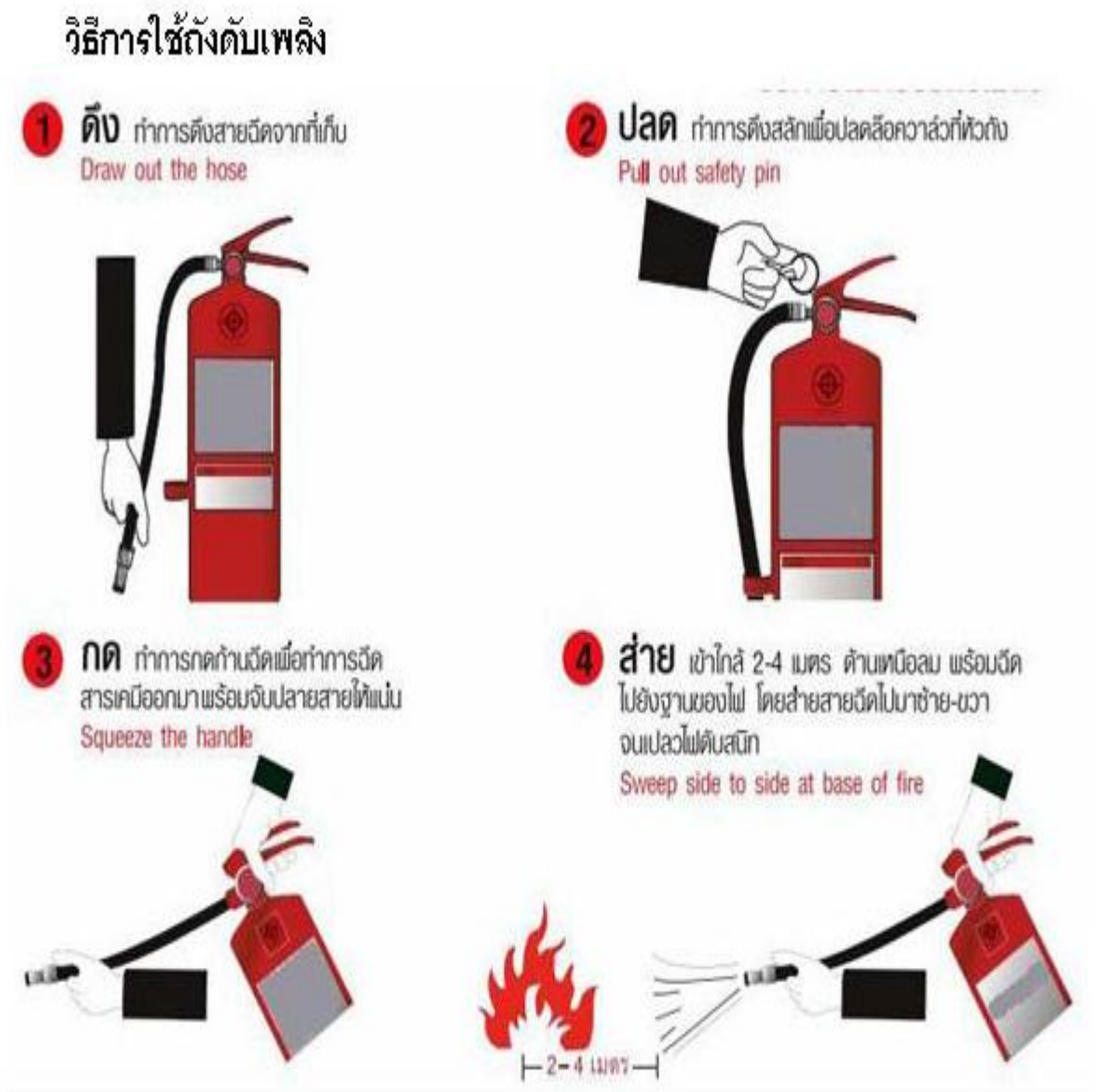

<u>วิธีการตรวจสอบถังดับเพลิง</u>

๑. ดูที่เข็มในมาตรวัด (Pressure Gauge) ของถังดับเพลิง เครื่องดับเพลิงที่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้ เข็มจะชี้ที่ช่องสีเขียว (สังเกตตามรูป) แต่ถ้าเข็มเอียงมาทางซ้ายแสดงว่าแรงดันไม่มี ต้องรีบนำไปเติมแรงดันทันที ซึ่งควรตรวจสอบเป็นประจำทุกเดือน

เครื่องดับเพลิง
ใช้งานได้ปกติ
(เข็มชี้ช่องเขียว)

เครื่องดับเพลิง
สภาพขัดข้อง
(เข็มชี้ช่องแดง)

๒. ตรวจ สายฉีด หัวฉีด อย่าให้มีผงอุดตัน เป็นประจำทุกเดือน

๓. ถ้าไฟไหม้ หรือกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง ให้ส่งไปตรวจสอบและบรรจุใหม่

๔. สภาพบรรจุของถังดับเพลิงต้องไม่บุบ หรือบวม และไม่ขึ้นสนิม

๕. อายุการใช้งาน ถังดับเพลิงชนิดผงเคมีแห้ง (ถังสีแดง) มีอายุประมาณ ๕ ปี ชนิดฮาโลตรอนวัน (ถังสีเขียว) และชนิดก๊าซ CO_2 มีอายุประมาณ ๑๐ ปี

๖. ถังดับเพลิงชนิดผงเคมีแห้ง (ถังสีแดง) หากมีการใช้งานแล้ว ต้องนำไปเติมสารเคมีใหม่ทุกครั้ง

<u>สิ่งที่ควรปฏิบัติเพื่อเอาชีวิตรอดจากเพลิงไหม้ในบ้าน</u>

๑. รีบออกจากบ้านทันทีอย่าลังเล

๒. ถ้าต้องฝ่าควันเพื่อหนีไฟ ให้ก้มตัวลงต่ำ หรือใช้คลานเพราะอากาศใกล้พื้นมีมากกว่าด้านบน

๓. หายใจสั้นๆ

๔. ก่อนหนีไฟ ให้แน่ใจว่าเด็กๆ สามารถเปิดประตู หน้าต่างได้ ถ้ามีควันที่บันไดและทางเดินมากให้ใช้บันไดหนีไฟ

๕. ให้ทุกคนในบ้านรู้เส้นทางที่หนีไฟเร็วที่สุด และควรวางไฟฉายไว้ข้างเตียงเสมอ เพื่อใช้ส่องทางหนีไฟในความมืด

๖. ฝึกการหนีไฟให้คนในบ้านเป็นประจำโดยเฉพาะเด็กๆ

๗. ถ้าติดอยู่ในห้อง และมีควันมาก ให้คลานมาที่หน้าต่างและตะโกนขอความช่วยเหลือ หายใจเอาอากาศบริสุทธิ์

๘. ใช้มือแตะประตูทุกบานก่อนเปิดถ้าบานไหนร้อนอย่าเปิดเพราะมีไฟอยู่

๙. ถ้าหนีออกไปไม่ได้ ให้ยืนหลังประตูที่ปิดอยู่ และให้เปิดหน้าต่างบานบนเพื่อไล่ควันและความร้อน

๑๐. ถ้าไม่แน่ใจอย่าพยายามดับไฟให้หนีเอาตัวรอดก่อน

๑๑. อย่าหนีไฟด้วยการกระโดดตึก เพราะอาจเสียชีวิตได้

ระยะเวลาในการระงับเพลิงใหม้เบื้องต้น

ไฟไหม้ขั้นต้น ตั้งแต่เห็นเปลวไฟ จนถึง ๔ นาที สามารถดับได้ โดยใช้เครื่องดับเพลิงเบื้องต้น ไฟไหม้ขั้นปานกลาง คือ ระยะเวลาไฟไหม้ไปแล้ว ๔ นาที ถึง ๘ นาที อุณหภูมิจะสูงมากเกินกว่า ๔๐๐ C. ไฟไหม้ขั้นรุนแรง

กฎหมายในการอบรมดับเพลิงเบื้องต้น

กฎหมายอบรมดับเพลิงขั้นต้น คือ กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐาน ในการการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ.๒๕๕๕ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอบรมดับเพลิงขั้นต้น คือ หมวด ๘ การดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยจากอัคคีภัยและการรายงาน ข้อที่ ๒๗ ให้นายจ้างจัดให้ลูกจ้างไม่น้อยกว่าร้อยละสี่สิบของลูกจ้างแต่ละหน่วยงานของสถานประกอบกิจการรับการฝึกอบรมดับเพลิงขั้นต้น โดยให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นผู้ดำเนินการฝึกอบรม